

בע"ח (תל אביב) 9871-12-16 - שרון אריאל- נ' פרקליטות מחוז תל אביב פלילי-

בע"ח (תל-אביב-יפו) 9871-12-16 - שרון אריאל נ' פרקליטות מחוז תל אביב פלילישלום תל-אביב-יפו
בע"ח (תל-אביב-יפו) 9871-12-16

שרון אריאל

- ע"י ב"כ עו"ד דני רונן

נגד

פרקליטות מחוז תל אביב פלילי

- ע"י ב"כ עו"ד ג'נט דודג'

בית משפט השלום בשבתו כבית משפט לתעבורה בתל-אביב-יפו

[26.01.2017]

כבוד השופטת ענת יהב

החלטה

בפני בקשה לגילוי חומר חקירה לפי סעיף 74 (א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] תשמ"ב - 1982, "עיון בחומר חקירה" (להלן: סע' 74 לחסד"פ) כאשר בעצם מדובר בשתי בקשות שהוגשו בנפרד ומבקשות כי יינתן צו על מנת לחייב את המשיבה ליתן לידיה של ההגנה חומר כדלקמן:

א. בקשה לחשוף את כל "חומר התזכורות וההתכתבויות לרבות הפנייה לפרקליט המחוז ותשובת פרקליט המחוז", כמו כן נתבקש אף הצו וההחלטה מאת בית המשפט, שניתנה בעטיו וזאת בגין חומר חקירה רפואי נוסף, אשר נסתבר שקיים (וזאת לאחר ביצוע "ריענון" עדים שהינם רופאים מביה"ח איכילוב).

כבר כאן ניתן לומר כי הצו, ההחלטה, וחומר החקירה הנוסף הועברו לידי ההגנה, כך שמבקשה זו נותרה בקשת ההגנה לחשוף את ההתכתבויות הפנימיות בין הפרקליטים בינם לבינם ככל שזה קשור לנושא זה.

ב. הבקשה השנייה והנוספת הינה בקשה כללית- לאפשר להגנה "לעיון בכל החומר המקצועי הקיים בידי בוחני התנועה בנוגע לחקירות תאונות דרכים"-ובהמשך נתבקשה אף בקשה קונקרטית, כאשר בתוך כך צוינו 8 סוגי חוברות או הנחיות שבהן ביקשה ההגנה לעיין.

אף בבקשה זו ובמענה אותה נתנה המשיבה - המאשימה, הועברו 4 מהפריטים אותם ביקשה ההגנה, כאשר לגבי שתי חוברות/ קבצים נרשם על ידי המדינה, כי לא קיימים שכאלו.

לעניין הבקשה לקבלת "חוברת מרחקי בלימה", טוענת המשיבה, כי המדובר לידיעתה, בטבלה, אך מאחר ומדובר בחקירתו הנגדית של העד הנוכחי, מנועה מלברר זאת עמו.

בסופו של דבר נותרו שתי חוברות אותן מבקשת ההגנה האחת - חוברת "תאורה ונראות בחקר תאונת דרכים", כאשר המאשימה הבהירה שמדובר בתקצור ותרגום של ספרות מקצועית כללית אשר תוקצרה לשם שימוש הפנימי של בוחני התנועה, ואף כי אין המדובר בחומר חקירה, לדידה, הרי שמוכנה להעביר לידי ההגנה את רשימת הביבליוגרפיה ששימשה להכנת החוברת, כפי שאכן עשתה.

השנייה - חוברת "הוראות והנחיות לבוחני תנועה אם תאונה נמנעת או לא", כאשר המשיבה מתנגדת להגשתה תוך שמבהירה כי מדובר בהנחיות כלליות שאינן עומדות לבדן, אלא אליהן מצטרפים נהלי עבודה וספרות מקצועית הרלוונטיים לתאונה הספציפית הזו.

וכן, אותה טבלת "מרחקי בלימה", אשר נראה כי אין המאשימה מתנגדת למסרה.

ביום 16/1/17 נשמעו באריכות טענות הצדדים אשר טענו והוסיפו בפניי בעל פה.

המסגרת הדיונית:

סעיף 74 (א) לחסד"פ קובע:

"הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסנגורו.. לעיין בכל זמן סביר בחומר חקירה וכן ברשימת כל חומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת והנוגע לאישום, שבידי התובע ולהעתיקו".

ההלכה הנוהגת אשר נתקבעה, הינה כי המבחן העיקרי אשר לאורו נבחנת הראייה על מנת שתענה על התנאי שבסעיף 74(א) ותמלא אחר ההגדרה של "חומר חקירה" היא מבחן הרלוונטיות של הראייה לאישום או להגנה אפשרית על הנאשם (וראה בש"פ 10283/09 אליק לדר נ' מד"י).

אותה הרלוונטיות נעשית באופן פרטני תוך זיקה לתכלית הוראת הסעיף, והיא - קיום זכותו של הנאשם למשפט הוגן. פרשנות אותו "חומר חקירה" אף הורחבה בהחלטה שניתנה ע"י בית משפט העליון בבש"פ 9322/99 מסארווה נ' מד"י, ככזה "שקשור באופן ישיר או עקיף לאישום ונוגע ליריעה הנפרשת במהלך האישום הפלילי".

דהיינו ההרחבה כללה אף את "הפריפריה של האישום" המיוחס לנאשם.

עדיין ולאור קביעת מבחן הרלוונטיות ניתן כלל מדריך כי "קביעת חומר חקירה" צריכה להיות מודרכת על ידי כללי "השכל הישר" (ראה בג"צ 233/85 אל הוזייל נ' משטרת ישראל), כאשר שם אף נקבע: ש"במסגרת השימוש בשיקול הדעת כאמור, אין להפליג למרחקים ולכלול במונח "חומר החקירה" ראיות שהרלוונטיות שלהם לתביעה הפלילית הנדונה היא רחוקה ושולית".

ובהמשך אף הודגש באותו בג"צ אל הוזייל:

"תקווה ספקולטיבית של ההגנה, שימצא אולי בתיק מסוים חומר כלשהו שיעזור לה לנגח בו את המשטרה או את התביעה הינו נסיון לעשות מה שקרוי FISHING EXPEDITION, אלה בוודאי אינם מצדיקים מתן צו להכללת תיק זה בתוך "חומר חקירה".

הלכה זו של רלוונטיות תוך בחינתם על ידי השכל הישר נתנה ביטוי בבש"פ 1372/96 ח"כ אריה דרעי נ' מד"י, שם נרשם:

סקרנות לשמה, רצון להשיג חומר למכליות ריקות ל"הגנת הנאשם" ונכונות לצאת ל - "מסעי ציד" שמא ימצא דבר שיסייע להגנה - אין די בהם".

ובהמשך אף בבש"פ 2632/00 פלוני נ' מד"י נאמר:

"אין די בתקווה כי בתיק מסוים ימצא חומר שעשוי להועיל לסנגוריה כדי להביא אותו בתיק בגדר חומר חקירה". כאן אציין ואדגיש כי "העובדה שהחומר מצוי או אינו מצוי בידי התביעה מהווה אינדיקציה משמעותית לשם סיווג כ"חומר חקירה", אך מדובר אך ורק באינדיקציה...; השאלה אם מדובר ב"חומר חקירה" תוכרע על ידי בית המשפט, על פי מכלול השיקולים, בראש ובראשונה על פי הרלוונטיות של החומר לאישום ולנאשם..." (ראה בג"צ 9264/04 מד"י נ' בית משפט השלום בירושלים), מכאן שיתכן וחומר המצוי בידי התביעה לא יבוא בגדרו של "חומר החקירה" על פי סעיף 74 (א) לחסד"פ.

ובבש"פ 3211/12 פלוני נ' מד"י, ניתנה החלטה כי בכל מקרה תעשה בחינה מהותית וקונקרטית כשעל בית המשפט לבחון את "זיקתו של החומר לאישום ולנאשם, ותיבחן גם האפשרות הסבירה כי תהיה בו תועלת להגנת הנאשם. כל ראייה שיימצא כי עשויה היא להיות רלוונטית לעניין המתברר במשפט, תיכלל בגדר "חומר חקירה" שחובה למוסרו לעיון הסנגוריה".

בעניין זה אף מתקיים עקרון מנחה, שנקודת המוצא היא כי התביעה ממלאה את המוטל עליה בנאמנות בעניין זה, ורק במקום שמתחייבת מסקנה אחרת, אז יבחן ביהמ"ש את החלטת התביעה לגופה (בש"פ 1372/96 ח"כ דרעי נ' מד"י).

דיון והכרעה:

א. קבלת מזכרים ותרשומות פנימיות בין הפרקליטים ופרקליט המחוז לצורך הוספת חומר רפואי נוסף. לאחר עיון בבקשה זו באשר לפסיקה וההלכה הנוהגת מצאתי כי יש לדחות בקשה זו, שכן הצו המקורי המצוי בתיק החקירה (וצולם על ידי ההגנה), ביקש את כלל החומר הרפואי אשר קשור לאירוע התאונתי של המנוח בתאונה. משום מה, נתקבל חומר רפואי חלקי, אשר רק במהלך "ריענון" העדים והכנתם לקראת העדות נתברר היקפו של החומר הרפואי והחוסר שלו.

מיד ובהתגלה החסר, נתבקשה המשטרה להמציא את החומר הנוסף. אותו החומר הנוסף, הצו וההחלטה הועברו לידי ההגנה והם כמובן בבחינת "חומר חקירה", כמו גם אישור הפרקליט לבצע את השלמת החקירה.

אולם, אותם מזכרים ותרשומות פנימיות אשר סבבו סביב אותו הגילוי בדבר החסר והכיצד לטפל בכך ובאיזה אופן, איננו בגדר חומר חקירה ואף לא מצוי בפריפריה שלו, דהיינו לתרשומות אלו אין רלוונטיות לאישום ולהגנת הנאשם. בעניין זה די להפנות לבש"פ 4157/00 נמרודי נרשם:

"מסמכים פנימיים, כלומר מסמכים שאינם מכילים מידע מהותי... אלא תיעוד של דיונים והתכתבויות פנימיים בתוך המשטרה והפרקליטות בנוגע לחקירה - לפי הדין מסמכים כאלה אינם נוגעים לאישום ואינם חלק מחומר החקירה..." ועוד נאמר בבש"פ 7008/97 הורוביץ, שתכתובת פנימית אינה מהווה חומר חקירה אף אם לעיתים יש בה כדי להקל על עבודת הסנגור.

ובעיקר, ראה בש"פ 6740/13 מד"י נ' פלוני, שם עלתה סוגייה דומה, באשר נתגלה חומר חקירה נוסף, שבעטיו נתבקשו אף גילויין של התרשומות הפנימיות, ונקבע בהחלטת כב' הש' ארבל:

"העובדה כי בראיון העד מצוי פרט אשר נכנס לגדרי החריג המחייב העברתו לנאשם, אין בה כדי להפוך את התרשומות בכללותן לחומר חקירה. הרציונאל שבאי מסירת תרשומת פנימית עומד בעינו ואין במסירת פרט חדש, כזה או אחר, כדי לשנות את מהותה של התרשומת כולה".

ולעניינו, המדובר בתכתובות פנימיות באופן מובהק ואף כי הן נוגעות לאותו חומר החקירה, הרי שאופיין של אלו מוציא אותן מכלל אותה ההגדרה, ומשכך, אין הפרקליטות חייבת בהעברת אותן התרשומות.
ב. קבלת חומר מקצועי - בבקשה המקורית, ביקשה ההגנה "בקשה כללית לעיין בכל הספרות המקצועית וההנחיות הפנימיות של משטרת ישראל כחקר תאונות דרכים ולהעתיק חומר על פי שיקול דעתה "וללא הגבלה".
כמובן שבקשה זו הינה בבחינת מסע דייג, וההגנה לא הצביעה על כל רלוונטיות לתיק זה אף לא בפריפריה ועל כן בקשה כללית זו נדחת מניה וביה לאור ההלכות הידועות שנקבעו וצוטטו בהרחבה.
בעניין זה, טוב עשתה ההגנה שזנחה בקשה כללית זו, לאחר שבדיון מיקד הסנגור את בקשתו לחומר מקצועי המאפיין סוג התרחשות כפי שהיה באירוע זה, דהיינו, תאונות דרכים בין כלי רכב להולך רגל.
לעניין "הבקשה הקונקרטית", כשלדעת ההגנה יש נגיעה לכתב אישום זה אבחן אותה לאור הפסיקה והמבחנים אשר נקבעו בה:

1. חוברת "תאורה ונראות בחקר תאונות דרכים" (משנת 2001) - בסעיף 1 לבקשת ההגנה - ,
ההגנה מבהירה את הרלוונטיות של חוברת זו על בסיסה העיד העד - הבוחן צמח אלי, ואף ענה מתוכה והיפנה לעמוד מסויים בחוברת בתשובה לשאלה שנשאל בחקירה נגדית בנוגע לנראותו של הולך רגל בתנאי תאורה לקויים (בעמ' 52 לפרוטוקול).

המאשימה - המשיבה, טוענת כי החוברת הזו הינה תקצור ותרגום של ספרות מקצועית לצורך שימוש פנימי של בוחני התנועה, ואכן אין המדובר בראיות שנאספו בתיק ועל כן אין חוברת זו נכנסת בגדרה של ההגדרה של חומר חקירה על פי ההלכה הנוהגת.

אף בחינה של הפרוטוקול והתשובה אליה היפנה העד בחוברת מעלה, כי אין מדובר בחומר חקירה. אלא כי מדובר בחוברת עזר לבוחני התנועה (משנת 2001) אשר נותנת מסגרת להבנת סוגיות כלליות בנושא תאורה ונראות והיא נוגעת באופן כללי לנושא זה, אך אינה קשורה באופן ספציפי לתיק.

כאן יש לומר, כי כל בוחן אשר מגיע לבצע עבודות בוחנות, מגיע עם "ארגז כלים" הכולל בתוכו הנחיות, ידע קודם ונהלים על פיהם עליו לנהוג, כמובן שכל אלו אינם קשורים לאישום ואף לא לפריפריה של כתב האישום.

ההגנה מבקשת, בהקצנה, כי כל עד המגיע יביא עימו את הידע הקודם עליו מבוססת את עבודתו בכלליות ויעמידנה לחקירת ההגנה - נראה לי כי מדובר בבקשה מרחיקת לכת.

יתרה מכך, בחינת הפרוטוקול והתשובה של העד אשר מפנה לחוברת זו, מעלה, כי הבוחן הבהיר את תשובתו תוך הצגת תמונה המבהירה סוגייה בידע כללי לעניין זווית ראייה.

גם בעובדה כי הבוחן הפנה לתמונה בחוברת, אין בכך כדי להפוך חוברת זו לחומר חקירה, שכן המדובר בהפנייה לכלי עזר שיש בו על מנת לעזור ולהקל על הבנת תשובתו של הבוחן, אך אין בכך כדי להפנות לנסיבה ספציפית מתוך כתב האישום.

באותה המידה יכול היה העד לאייר על גבי נייר במהלך עדותו ולהמחיש את תשובתו.

ושוב, אציין, כי לאחר עיון בחוברת אינני רואה שמדובר בחומר חקירה אשר נאסף לתיק, אלא חומר מקצועי כללי, בו יש אדנים שלאורם יש לבחון את כלל התאונות ובעצם מדובר בידע בסיסי אליהם מגיע בוחן.

העובדה שהמשיבה העמידה את כלל החומר לידיעת ההגנה, תוך הפנייה לביבליוגרפיה, יש בה כשלעצמה, עשיית פעולה שלא הייתה חייבת בה.

בית משפט קיבל לידי, במהלך הדיון את החוברת ועיין בה, ואכן נחה דעתי כי מדובר בסיכום של חומר מקצועי מקיף הן בסוגיות כלליות, כגון מבנה העין, מושגי יסוד, תאורת רכב ודרך ועוד סוגיות כלליות הנוגעות לנראות שכמובן יש בהם גם נגיעה, אולם לא ניתן לומר כי מדובר בחומר המצוי ב"פריפריה של האישום" ואין באפשרות הכללית, כי ייתכן שהחומר יסייע בידי ההגנה, על מנת להכניסו תחת כנפי הסעיף.

כאן יש לומר, שיש הגיון בדברי ההגנה שעליו להשקיע משאבים רבים בתקצור אותו חומר מקצועי רב אשר הועבר לעיונו, אולם אין המדובר בעילה ונימוק שיש בהם כדי להפוך מסמך זה לחומר חקירה ובוודאי בית משפט אינו יכול לאלץ את התביעה למסור אותו לידיה.

בעניין זה, נראה לי המסלול הנכון, לבקש מבית המשפט אשר יושב על המדוכה בתיק העיקרי, כי העד יגיע עם החוברת ולבקש לעיין בו לפי סעיף 108 ורק אם יראה המותב שיש צורך בכך, יאפשר זאת.

2. חוברת הנחיות והוראות לבוחני תנועה בקביעה האם תאונה נמנעת אם לאו- בסעיף 5 לבקשת ההגנה-

המשיבה מתנגדת מן הטעם שטוענת, שאין חוברת שכזו המאגדת את הדרישה הזו ובסה"כ מדובר במכלול הנחיות פנימיות והוראות כלליות בהיקף גדול, כאשר בכל תיק ותיק, מחליט הבוחן אלו הוראות והנחיות מתאימות לתיק האינדיווידואלי אשר נחקר.

המשיבה אף מפנה לפסיקה הרווחת, שכן הנחיות אלו בדומה לחוברת המתקצרת שנתבקשה לעיל, הינה בבחינת "תרשומות פנימיות, עבודות פנימיות או דינים וחשבונות פנימיים ללא זיקה לאישום הספציפי".

ההגנה עומדת על דעתה, כי עליה לדעת מהן אותן ההנחיות על מנת להיות ערוכה לחקירת הבוחן, לבחון את עבודת בוחנתו בתיק שלב שלב.

שוב, ובדומה לאשר רשמתי בסעיף 1 לעיל לבקשת ההגנה, אינני רואה בהנחיות אלו משום חומר חקירה, קביעת מסגרת עבודה נכונה על פי שלבים שיש בה כדי לעזור ולקבוע אחידות בעבודת הבוחן אינה בגדר חומר חקירה, אשר נאסף בתיק זה ואינו בבחינת חומר חקירה.

תרצה ההגנה תוכל להעמיד את עבודת הבוחן, מסקנותיו וכל אשר עשה בתיק זה לחקירה נגדית ולחוות דעת מומחה מטעמה, אולם אין הצדקה להרחבת היריעה כפי שמבקש הסנגור.

סוגייה דומה נדונה בבש"פ 6717/12 מד"י נ' ברוך אהרון, שם נדרשה המדינה להעמיד לעיון ההגנה נהלי עבודה והנחיות פנימיות המנחות את עובדי מעבדת המז"פ, שם קבע בית המשפט העליון כי נהלים אלו אינם תורמים לזכות את הנאשם להליך הוגן, וכך נאמר:

"האם הנחיות העבודה של מעבדות הזיהוי הפלילי, המידע הנוגע לחומרי הבדיקה ושאר המסמכים שביקש המשיב הם "רלוונטיים" במובן הנדרש לבקשה המוגשת במסגרת סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי? לטעמנו, התשובה לשאלה זו היא שלילית.

במסגרת כך, ציטט בית המשפט מבג"ץ 620/02 התובע הצבאי הראשי נ' בית הדין הצבאי לערעורים:

"אין בית המשפט צריך להביא בחשבון אפשרויות הגנה ערטילאיות שאינן נראות לעין, ואל לו לתת ידו ל"מסע דיג" שאין רואים את תכליתו המעשית. הביטוי שהשתרש בפסיקתנו מקדמת דנא כי "אין חקר לתבונה סניגור"... הוא שובה לב אך גם תבונה הסניגור נשענת בדרך כלל על נקודת אחיזה ממשית, ואינה בגדר מעשה קסמים"

ראה גם ע"ח 36346-04-14 ליברנט נ' מד"י, מפי כב' הש' שפסר.

מכל המפורט לעיל, ההרחבה המבוקשת על ידי ההגנה איננה מבהירה מדוע חומר זה צריך לחסות תחת ההגדרה של חומר חקירה ולא מצאתי נקודת אחיזה בהסבריה לכך.

גם כאן, יש לבחון פנייה למותב אשר יושב בדין במסגרת סעיף 108 לחסד"פ לבחון איזה הנחיות עמדו בפני הבוחן והוא יחליט האם יש ליתן חומר זה להגנה.

3. "חוברת של מרחקי בלימה" - בסעיף 2 לבקשת ההגנה - המדינה השיבה, כי כנראה קיימת טבלה, אולם נוכח היות הבוחן באמצעיתה של חקירה נגדית, היא מנועה מלברר זאת.

טבלה שכזו, המכילה את מרחקי הבלימה, יש בה נגיעה ממשית לליבת כתב האישום ואחריותו של המבקש בתאונה זו, ועל כן נראה על פניו כי מדובר בחומר חקירה שיש לתת אותו להגנה.

העובדה שהבוחן הספציפי נמצא במהלך חקירה נגדית, איננה מונעת מהמשיבה לברר סוגייה זו עם הבוחנים האחרים ולהמציא אותה למבקש.

4. "נוסחה לחישוב אם תאונה נמנעת או לא" - בסעיף 6 לבקשת ההגנה - המשיבה מסרה להגנה את הנוסחה הרלוונטית עליה התבסס הבוחן בנייתו אירוע תאונתי זה, ועליו העיד. עוד טענה המשיבה, כי אין בנמצא נוסחה כפי שמבקש הסנגור וכי כל תאונה נחקרת בהתאם לנסיבותיה, תוך התבססות על נהלי עבודה וספרות מקצועית רלוונטית.

בקשת הסנגור, כפי שעלה בדיון ולאחר תגובת המשיבה, להעמיד לרשותו את כל אותה החוברת אשר מעלה כל אפשרות פוטנציאלית בשחזור תאונת דרכים מסוג פגיעה בהולך רגל, איננה בגדר חומר רלוונטי והיא בבחינת אותו מסע דיג ואפשרות רחוקה שאין בית המשפט צריך לאפשר מתן חומר שכזה.

אף כאן, ובמידה שבמהלך החקירה הנגדית יעלה, כי מסד הנתונים עליו התבסס הבוחן שגוי, תוכל ההגנה לפנות לבית המשפט לקבלת מסמכים שלדעתה הינם רלוונטיים, תוך כך שהמותב היושב בדין, יחליט אם אכן כך (לפי סעיף 108 לחסד"פ).

לסיכום

ולאחר שהמדינה הגישה להגנה חלק ממבוקשה כשזה כולל את ההנחיות בדבר זמן תגובה, הוראות הפעלת מכשיר הויריקום, הנוסחה לחישוב שחזור תאונה זו, חוברת נוסחאות של הולכי רגל בצירוף הטבלה של מרחקי בלימה, (שקבעתי שיש לתת), נראה כי הועמד כל חומר החקירה הרלוונטי אשר נתבקש שיש בו כדי לזכות את הנאשם בהליך הוגן.

ושוב אדגיש, אין תפקידה של המשיבה ללמד את ההגנה את כל הידע הבסיסי הקיים בבחינת הפיכת הסנגור לבוחן או למומחה בתחום, אלא רק להמציא את כל מכלול הראיות אשר נאסף, אשר עליו התבסס הבוחן בחקירת ניתוח התאונה ובשלב מאוחר יותר, התשתית עליה השתית את מסקנותיו כפי שהוצגו בסופו של יום, אותו יוכל הסנגור להביאו בפני מומחה אשר יהפוך בו, יקעקע אותו, יציג שאלות ותמיהות וישיג עליו כאוות ידיעותיו. סופו של דבר אני נעתרת לבקשה באופן חלקי, כך שעל המדינה להעמיד לעיון והעתקה את "טבלת מרחקי הבלימה". אולם, אני דוחה את בקשת ההגנה ככל שזה נוגע לדרישה לקבלת "חוברת תאורה ונראות בחקר תאונת דרכים" וכן לעניין קבלת "כלל הוראות והנחיות כלליות לבוחני התנועה בקביעה האם תאונה היא נמנעת אם לאו", כמו גם העמדת כלל הנוסחאות הקיימות בשחזור תאונה שבו מעורב הולך רגל. זכות ערר כחוק.

ניתנה היום, כ"ח טבת תשע"ז, 26 ינואר 2017, בהעדר הצדדים.